

О. О. ЧУПРИНА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
Харків

**УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ІНВЕСТИЦІЙ
В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВ**

У статті детально та поетапно розглянутий процес управління ризиками при реалізації інвестицій в інтелектуальний капітал; проведена класифікація таких ризиків та здійснений порівняльний аналіз методів їх кількісної оцінки; охарактеризовані особливості застосування основних методів реагування на ризики при здійсненні інвестицій в інтелектуальний капітал.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, економічні ризики, якісний та кількісний аналіз ризиків, методи реагування на ризик.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть основними факторами виробництва стали наука й інформація, щороку їх роль у створенні товарів і послуг зростає. Сьогодні саме раціональне використання інтелектуального капіталу — сукупності знань, інформації, досвіду, організаційних можливостей, інформаційних каналів, які можна використовувати, щоб створювати багатство [1], — зумовлює здатність підприємств отримувати надприбуток. Отже, питання ефективного управління інвестиціями в інтелектуальний капітал стають дедалі актуальнішими. Важливою складовою управління будь-якими інвестиціями є врахування пов'язаних з ними ризиків. Для більшості інвестицій в інтелектуальний капітал характерним є підвищений ступінь невизначеності, що зумовлює наявність особливих вимог до якості управлінських рішень стосовно шляхів та методів реагування на відповідні ризики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню особливостей створення та функціонування інтелектуального капіталу підприємств, а також оцінці ефективності його використання присвячено багато наукових досліджень як в Україні, так і за її межами. В першу чергу йдеться про роботи таких іноземних авторів, як Е. Брукінг, Л. Едвінсон, Р. Каплан, Ф. Леві, М. Малоун, Д. Нортон, І. Рус, Г. Рус, Т. Стюарт, К. Свейбі [2–9]. Серед вітчизняних науковців особливо слід відзначити Г. О. Білова, О. В. Кендюхова, О. В. Малишка, А. А. Чухна, П. М. Цибульова [10–15] та інших. Однак названі автори не приділяють достатньої уваги питанням комплексної оцінки ризиків, що виникають у процесі створення та використання інтелектуального капіталу підприємства, а також обґрунтуванню ефективних методів управління такими ризиками. Окремі аспекти управління ризиками при здійсненні господарської діяльності підприємств з використанням інтелектуального капіталу досліджували Я. С. Витвицький, В. М. Матієнко, О. О. Охріменко, В. А. Ткаченко, Н. О. Целіна [16–18] та інші. Але названі роботи не дозволяють отримати чіткого уявлення про загальний комплекс дій щодо управління ризиками, які виникають при здійсненні операцій з інтелектуальним капіталом підприємств у цілому, та при реалізації інвестицій в інтелектуальний капітал зокрема.

Формулювання цілей. Метою роботи є обґрунтування комплексу управлінських дій, спрямованих на максимізацію прибутків (мінімізацію збитків) від інвестицій в інтелектуальний капітал в умовах ризику, важливими складовими якого є зокрема якісна та кількісна оцінка ризиків, що виникають у процесі створення та використання інтелектуального капіталу, а також вибір ефективних методів управління такими ризиками.

Виклад основного матеріалу. Управління ризиками — це сукупність дій з ідентифікації й аналізу ризиків, а також прийняття рішень, спрямованих на мінімізацію негативних і максимізацію позитивних наслідків ризикових ситуацій [19, с. 223].

Ризик як імовірність відхилення реального результату діяльності від запланованого притаманний будь-яким інвестиційним проектам. При цьому ризик оцінюється за двома основними напрямками:

- 1) ймовірність відхилення фактичних результатів від запланованих;
- 2) масштаби такого відхилення. Додатково слід наголосити, що враховується будь-яке відхилення: як позитивне, так і негативне.

Базовою причиною ризику є невизначеність умов реалізації проектів, тобто наявність декількох можливих варіантів розвитку подій.

До джерел невизначеності та ризику, які зазвичай мають найбільший вплив, слід віднести [20, с. 237–238]:

- спонтанність природних процесів і явищ;
- випадковість, яка обумовлена ймовірнісною суттю соціально-економічних та технологічних процесів;
- ймовірнісний характер науково-технічного прогресу;
- обмеженість, недостатність матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, потрібних для здійснення підприємницької діяльності;
- неповнота, недостатність, низька якість інформації, яка використовується при прийнятті управлінських рішень;
- відносна обмеженість свідомої діяльності людей, немінучі відмінності в соціально-психологічних установках, ідеалах, намірах, оцінках, стереотипах поведінки та ін.;
- неможливість однозначного пізнання об'єкта при сформованих у даних умовах рівнях і методах наукового пізнання;
- наявність антагоністичних тенденцій, зіткнення суперечливих інтересів.

Очевидно, що переважна більшість із названих джерел невизначеності та ризику особливо яскраво проявляються при здійсненні інвестицій в інтелектуальний капітал. Адже операції з інформацією мають найвищий ступінь невизначеності порівняно з операціями з будь-якими іншими економічними ресурсами. Тому при здійсненні інвестицій в інтелектуальний капітал аналізу ризиків та обґрунтуванню шляхів їх оптимізації слід приділити підвищену увагу.

Процес управління ризиками, у тому числі і ризиками інвестування в інтелектуальний капітал, здійснюється у декілька етапів (рисунок).

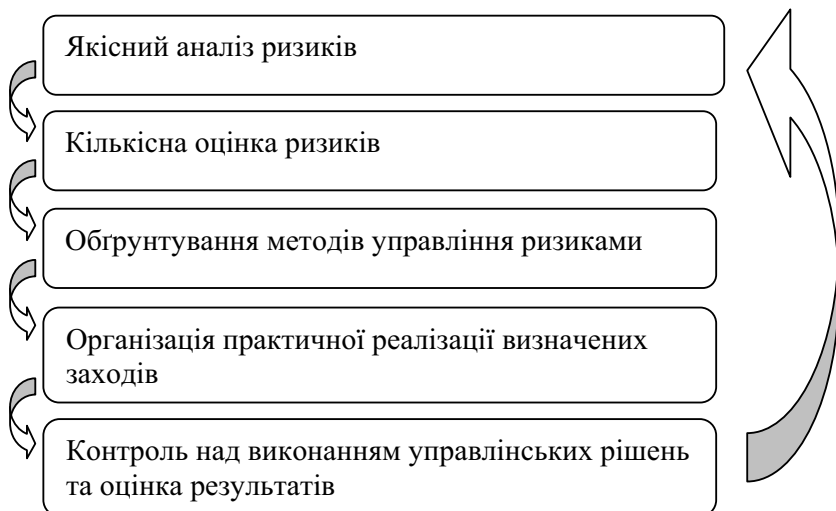

Рис. Етапи здійснення управлінської діяльності в ситуації ризику

Отже, при дослідженні ризиків починати слід з їх якісного аналізу, сутність якого полягає у виявленні всіх видів ризиків, що мають місце при реалізації проекту. Існує багато видів ризику та багато ознак, за якими можна здійснити їх класифікацію. У таблиці представлена класифікація ризиків за найбільш вагомими ознаками.

Т а б л и ц я

Види ризиків при здійсненні інвестиційної діяльності підприємств

Класифікаційні ознаки	Види ризиків
За залежністю джерела небезпеки від людської діяльності	природні; техногенні; змішані
За характером діяльності	виробничі; комерційні (торгові); фінансові (у тому числі інвестиційні)
За наявністю можливості впливати на джерело ризику	зовнішні; внутрішні
За сферою виникнення	політичні; економічні; соціальні; екологічні тощо
За можливістю додаткових вигід	чисті (статистичні); спекулятивні (динамічні)
За можливістю передбачення	прогнозовані; непрогнозовані
За розміром можливих втрат	допустимі; критичні; катастрофічні
За ймовірністю появи	високі; середні; малі
За об'єктами, на які спрямований ризик	особисті; майнові; ризики відповідальності
За формою втрат	матеріальні; трудові; фінансові; втрати часу; спеціальні (втрата інформації, доброго імені тощо)

Закінчення таблиці

Класифікаційні ознаки	Види ризиків
За рівнем прояву наслідків	ризик проекту; ризик підприємства; ризик регіону/галузі; ризик країни; ризик світу
За можливістю диверсифікації	диверсифіковані; недиверсифіковані
За можливістю страхування	такі, що можуть бути застраховані; такий, що не може бути застрахований
За повторюваністю ризикової ситуації	ординарні; неординарні
За діями, що породжують ризик	активні (ризик дій); пасивні (ризик бездіяльності)
За тривалістю існування	постійні; тимчасові
За можливістю розкласти ризик на декілька ризиків	прості; складні

Ризики інвестицій в інтелектуальний капітал можна розбити на дві частини:

- загальні — притаманні будь-якій інвестиційній діяльності;
- специфічні — мають місце при інвестиціях саме в інтелектуальний капітал підприємств.

Серед основних ризиків, з якими пов'язане фінансування будь-якого проекту, є такі [19, с. 220]:

- ризик змін у господарському та податковому законодавстві;
- ризик змін економічної ситуації в країні (економічна криза, інфляція, безробіття, зміна доходів населення, коливання валютних курсів тощо);
- ризик зміни соціально-політичної ситуації в країні;
- ризик зміни умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- ризик настання несприятливих природно-кліматичних явищ;
- ризики, пов'язані з недостатньою якістю інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства;
- ризики, пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням своїх обов'язків з боку контрагентів: постачальників, посередників, споживачів, фінансових організацій тощо;
- виробничо-технологічні ризики, пов'язані з можливістю аварій, простоїв, виробничого браку тощо).

Однак інвестиції в інтелектуальний капітал супроводжуються додатковими ризиками, які породжені сутнісними характеристиками останнього:

- результати наукових досліджень непередбачувані: значні капіталовкладення не є гарантією збільшення інтелектуального капіталу підприємства;

- знання та інформація є особливим об'єктом власності: щоб мати можливість одержувати від них ефект важливо не просто їх отримати, слід зробити це першим, до того ж вчасно захистити свої права власності (тобто існує ризик того, що хтось зробить це раніше, і витрати підприємства не принесуть бажаних результатів);

- носієм знань є людина, а людина як така не може бути об'єктом власності, її дії не можна повністю контролювати. Тому захист прав власності на складові інтелектуального капіталу є особливо складною справою, що супроводжується ризиком або повної їх втрати (звільнення кваліфікованого робітника), або втрати монопольного права їх використання (розголошення певної інформації). До того ж втрата фахівців на фазі теоретичних або прикладних досліджень може поставити проект під загрозу закриття та стати причиною збитків в обсязі всіх попередніх капіталовкладень;

- знання та інформація зазвичай швидко застарівають, знецінюються, що породжує ризик недоотримання очікуваного прибутку через недостатній термін їх використання;

- існує також ризик того, що інші суб'єкти господарювання, застосовуючи методи нечесної конкуренції, використають інтелектуальний капітал підприємства на власну користь, зменшуючи вигоди від останнього для його власника.

Важливо зауважити, що ризик несе в собі не тільки негативні наслідки; окремі зміни можуть обумовити додаткові вигоди. Так, скажімо, можливі «прориви» у дослідженнях, тоді навіть незначні капіталовкладення призводять до можливості отримувати надприбутки протягом тривалого періоду часу. Однак, визначаючи ризики, найчастіше говорять про можливі збитки або недоотримані прибутки.

До того ж у сфері управління інтелектуальним капіталом ризик бездіяльності може бути навіть вищим за ризик дій. Адже стрімкий розвиток технологій, постійне підвищення вимог до знань та вмінь робітників, поява нових та вдосконалення старих методів організації господарської діяльності, у тому числі в сфері співпраці з контрагентами (споживачами, постачальниками, конкурентами), обумовлюють потребу в нарощуванні інтелектуального капіталу як головної умови успіху сучасної фірми. У сучасних умовах відсутність інвестицій в інтелектуальний капітал є навіть більшою загрозою існуванню підприємства, аніж невдалі інвестиції.

З'ясувавши перелік ризиків, що загрожують ефективним капіталовкладенням, необхідно перейти до їх кількісної оцінки. Спочатку слід визначити ймовірність певного розвитку подій та розмір втрат/додаткового доходу, що матимуть місце у цьому випадку, а потім кількісно оцінити масштабність відповідних відхилень щодо очікуваних результатів реалізації інвестиційного проекту.

Існує ціла низка методів кількісної оцінки ризику, які укрупнено можна поділити на дві групи:

– об'єктивні — базуються на активному використанні математичного апарата для всебічної обробки об'єктивних кількісних даних щодо досліджуваного інвестиційного проекту;

– суб'єктивні — базуються, у першу чергу, на досвіді експертів, які здійснюють оцінку; математичні розрахунки при цьому мають допоміжний характер, базова інформація для їх проведення може бути менш повною, точною або достовірною.

Серед методів першої групи слід назвати: статистичний метод; аналіз чутливості; метод сценаріїв; імітаційне моделювання та ін. [21, с. 139]. До методів другої групи можна віднести методи експертної оцінки (метод Дельфі, ранжування, попарне порівняння, метод бальних оцінок тощо) та метод аналогій [21, с. 134–136].

Головною перевагою об'єктивних методів є висока надійність, точність та обґрунтованість отриманих результатів. Однак вони мають і суттєвий недолік: для їх застосування потрібні достовірні, точні, повні та своєчасні дані, отримати які зазвичай дуже дорого, а інколи і зовсім неможливо. Суб'єктивні методи позбавлені цього недоліку, але це обумовлює їх слабку сторону — недостатню надійність отриманих результатів кількісної оцінки ризику. Отже, вибір методу кількісної оцінки ризику залежить від:

– цілей такої оцінки;

– наявності часових та фінансових ресурсів для проведення досліджень;

– наявності необхідної інформації та можливості залучення фахівців для проведення відповідних математичних розрахунків;

– можливості залучення досвідчених експертів.

Зважаючи на те, що інвестиції в інтелектуальний капітал мають вищий ступінь невизначеності порівняно з іншими інвестиційними проектами, очевидно, що суб'єктивні методи кількісної оцінки ризику тут будуть застосовуватися частіше.

Результатом цього етапу здійснення управлінської діяльності має стати виявлення масштабів наслідків настання тієї чи іншої ризикової ситуації та порівняння їх із критичними межами, за які підприємство не може вийти за будь-якого розвитку подій. На основі цієї інформації має бути обраний метод реагування на ризик.

До основних методів реагування на ризики відносять [19, с. 234–235]: ухилення від ризику, передавання ризику, зменшення ризику; прийняття (утримання) ризику.

Ухилення використовується за надмірного ризику, якщо негативні наслідки досить суттєві або ймовірність їх появи висока. Сутність цього методу полягає у відмові від реалізації занадто ризикованих проектів або операцій. Цей метод отримав значне поширення, але він не є універсальним, оскільки для сфери управління інтелектуальним капіталом характерна особливо висока непередбачуваність результатів діяльності. За невинновданого ухилення від реалізації проекту виникає ризик втрат від нереалізованих можливостей.

Сутність методу прийняття (утримання) ризику полягає в тому, що фірма не здійснює жодних дій, щоб запобігти можливим збиткам, а бере весь ризик на себе. Його використання часто супроводжується локалізацією ризику: фірма створює дочірню компанію, покладає на неї реалізацію ризикового завдання, максимально її підтримує, при цьому відповідальність обмежується лише майном дочірньої компанії. Така схема при управлінні інтелектуальним капіталом значно поширена та часто реалізується шляхом створення венчурних підприємств, які спеціалізуються на створенні та впровадженні інновацій.

Метод передачі ризику передбачає перенесення відповідальності за нього на третіх осіб при збереженні рівня ризику. До основних способів передачі ризику належать: укладання контрактів (з робітниками, державними організаціями, покупцями, постачальниками, посередниками тощо), страхування (має обмежене використання у сфері управління інтелектуальним капіталом через високий рівень невизначеності операцій з останнім) та хеджування (з використанням форвардних, ф'ючерсних операцій, свопів та опціонів; також рідко використовується при операціях з інтелектуальним капіталом).

Методи зменшення ризику, спрямовані на зниження розміру збитків або їх ймовірності, мають широке використання щодо операцій з інтелектуальним капіталом. До основних із цих методів відносять:

– диверсифікацію — вона здійснюється шляхом розподілу ресурсів за декількома напрямками, для того, щоб зменшити ймовірність одночасної невдачі та компенсувати збитки від одних проектів за рахунок прибутків від інших;

– лімітування — встановлення меж, максимальних масштабів окремих операцій (скажімо, максимально можливих капіталовкладень у певну розробку, максимальної вартості придбання патенту, максимальної заробітної плати, гарантованої працівникові тощо);

– самострахування — метод, схожий на страхування, але здійснюється за рахунок власних коштів — страхових (резервних) фондів;

– розподіл (сегрегація) ризику — при цьому ймовірні збитки розподіляються між декількома учасниками так, щоб для кожного з них вони були незначними;

– придбання додаткової інформації — спрямоване на зменшення рівня невизначеності, при цьому вигоди від отримання додаткової інформації мають перевищувати необхідні для цього витрати.

У практичній діяльності максимізувати прибутки (мінімізувати збитки) можна лише шляхом комплексного використання зазначених методів реагування на ризикову ситуацію.

Після обґрунтування стратегії та тактики реалізації інвестицій в інтелектуальний капітал в умовах ризику слід перейти до практичної реалізації обраних напрямів дій. Наступний етап — організація діяльності — передбачає відбір виконавців, визначення їх прав та обов'язків, надання їм доступу до необхідних ресурсів, налагодження зв'язків між ними.

Практична реалізація заходів, спрямованих на максимізацію прибутків (мінімізацію збитків) в умовах ризику, має супроводжуватися постійним контролем якості та термінів виконання поставлених завдань, а також моніторингом внутрішнього та зовнішнього середовища з метою вчасного реагування на його можливі зміни. Таким чином, знову відбувається перехід до першого етапу здійснення управлінської діяльності в умовах ризику (рисунок), що свідчить про її циклічний характер.

Висновки. Управління ризиками при здійсненні інвестицій в інтелектуальний капітал має низку особливостей, які зумовлюють підвищені вимоги до якості відповідних управлінських рішень. Так, зокрема йдеться про:

– високий рівень невизначеності щодо необхідного обсягу капіталовкладень та очікуваної рентабельності проектів;

– наявність специфічних ризиків, характерних суто для інвестицій в інтелектуальний капітал;

– недостатній обсяг повної, точної, достовірної та своєчасної інформації стосовно різних аспектів інвестиційних проектів, що не дозволяє широко застосовувати об'єктивні методи кількісної оцінки ризику та знижує достовірність отриманих результатів;

– неможливість реалізовувати проекти тільки з невисоким ступенем ризику. Адже хоча переважна більшість інвестицій в інтелектуальний капітал і має підвищений ступінь ризику, відмовитися від них неможливо: ризик бездіяльності в цій сфері несе в собі більші загрози, аніж ризик недостатньо успішних дій.

Урахування цих особливостей при виборі комплексу методів реагування на ризики сприятиме максимізації прибутків (мінімізації збитків) при реалізації інвестицій в інтелектуальний капітал підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Теория управления [Электронный ресурс] : учебник ; под общ. ред. А. Л. Гапоненко, А. Л. Панкрухина. – М. : Изд-во РАГС, 2003. – 558 с. – Режим доступа: <http://uchebnik-besplatno.com/management-uchebnik/teoriya-upravleniya.html>.
2. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организации / Томас А. Стюарт ; пер. с англ. В. Ноздриной. – М. : Поколение, 2007. – 368 с.
3. Brooking A. Intellectual capital: Core Asset for the Third Millenium Enterprise / Annie Brooking. – London : International Thompson Business Press, 1998.
4. Edvinsson L. Intellectual Capital: realizing your company's true value by finding its hidden brainpower / L. Edvinsson, M. S. Malone. – New York : HarperBusiness. – 1997.
5. Kaplan R. S. The Balanced Scorecard: Translating Strategy Into Action / R. S. Kaplan, D. P. Norton / [Электронный ресурс]. – Harward Business School Press. – 1996. – Режим доступа: http://www.netlibrary.com/ebook_info.asp?product_id=7252.
6. Levy F. A simulated approach to valuing knowledge capital – 2009. – The George Washington University. – 189 p.
7. Roos J. Intellectual capital: navigating in the new business landscape / J. Roos, G. Roos, L. Edvinsson. – New York : HarperBusiness, 1998.
8. Sveiby K. Methods for Measuring Intangible Assets / [Электронный ресурс] / К.-Е. Sveiby. – Режим доступа: <http://www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm>.
9. Sveiby K. Measuring Intangibles and Intellectual Capital – An Emerging First Standard [Электронный ресурс] / К.-Е. Sveiby. – Режим доступа: www.sveiby.com/articles/EmergingStandard.html#Why.
10. Білов Г. О. Теоретичний аспект та класифікації інтелектуального капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Г. О. Білов. – Режим доступа: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2008/99-86-17.pdf>.
11. Кендюхов А. В. Концепция организационно-экономического механизма управления интеллектуальным капиталом предприятия / А. В. Кендюхов // Наук. праці ДонНТУ. – 2003. – С. 56–62.
12. Малишко О. В. Вимірювання інтелектуального капіталу в європейських компаніях / О. В. Малишко // Інтелект. власність. – 2006. – № 1. – С. 26–39.
13. Малишко О. В. Проблеми діагностики інтелектуального капіталу України за методологією Європейського Союзу / О. В. Малишко // Економіка і право. – № 1 (20). – 2008. – С. 71–75.
14. Цибульов, П. Кількісна оцінка інтелекту / П. Цибульов // Інтелект. власність. – 2004. – № 12. – С. 51–55.
15. Чухно А. А Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку / А. А. Чухно // Економіка України. – 2002. – № 12. – С. 61–67.

16. Оцінка інтелектуального капіталу та ризику інвестора в розрізі методичного підходу оцінки інвестиційного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / В. А. Ткаченко, Н. О. Целіна, В. М. Матієнко // Економ. вісн. Донбасу. – 2009. – № 3. – С. 39–46. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/23370>.
17. Витвицький Я. С. Методи оцінки інтелектуального капіталу інноваційних організацій нафтогазового комплексу [Електронний ресурс] / Я. С. Витвицький // Наук. вісн. Нац. техніч. ун-ту нафти і газу. – 2005. – № 3 (12). – С. 108–114. – Режим доступу: <http://library.nung.edu.ua/sites/default/files/articles/500p.pdf>.
18. Охріменко О. О. Страховий механізм захисту інтелектуального капіталу: зарубіжний і вітчизняний досвід [Електронний ресурс] / О. О. Охріменко // Економіч. вісн. НТУ «КПІ». – 2010. – С. 96–99. – Режим доступу: http://economy.kpi.ua/files/files/19_kpi_2010_7.pdf.
19. Управление инновационными проектами : учеб. пособие / под ред. проф. В. Л. Попова. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 336 с.
20. Балджи, М. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посіб. / М. Д. Балджи, В. А. Карпов, А. І. Ковальов та ін. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 670 с.
21. Сергеев, В. А. Основы инновационного проектирования : учеб. пособие / В. А. Сергеев Е. В. Кипчарская, Д. К. Подымало ; под ред. д-ра техн. наук В. А. Сергеева. – Ульяновск : УлГТУ. – 246 с.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2014.

Е. А. ЧУПРИНА

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Харків

УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ИНВЕСТИЦИЙ В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЙ КАПИТАЛ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье подробно и поэтапно рассмотрен комплекс действий по управлению рисками при осуществлении инвестиций в интеллектуальный капитал предприятий; представлена классификация таких рисков и проведен сравнительный анализ методов их количественной оценки; охарактеризованы особенности применения основных методов реагирования на риски при осуществлении инвестиций в интеллектуальный капитал.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, экономические риски, качественный и количественный анализ рисков, методы реагирования на риск.

O. O. CHUPRYNA

Ph. D. in Economics, associate Professor, associate Professor of the Economic Theory Department, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv

MANAGING RISKS IN INVESTING INTO INTELLECTUAL CAPITAL OF ENTERPRISES

Problem setting. Nowadays rational usage of intellectual capital becomes the main requirement of effective operation of enterprises. Thus, the problem of effective management of investments in intellectual capital becomes more and more topical. Taking into account risks related to investing is an important element of investment management. Majority investments in intellectual capital is characterized by an enhanced degree of indetermination causing existence of specific requests for quality of managerial decisions regarding ways and methods of reaction for respective risks.

Recent research and publications analysis. Peculiarities of creation and functioning of intellectual capital of enterprises are researched in numerous working papers of foreign (E. Brooking, L. Edvinsson, R. Kaplan, F. Levy, M. Malone, D. Norton, J. Roos, G. Roos, T. Stewart, K. Sveiby) and domestic (H. O. Bilov, O. V. Kendiuhov, O. V. Malyshko, A. A. Chuhno, P. M. Tsybuliov) authors. Some aspects of risk management in performance of an economic activity of enterprises on the basis of intellectual capital were researched by Ya. S. Vytvytskyi, V. M. Matienko, O. O. Ohrimenko, V. A. Tkachenko, N. O. Tselina etc. But the mentioned works do not enable to get complex comprehension about the process of management of risks, which appears in performance of operations with intellectual capital of enterprises on the whole and in investing in intellectual capital in particular.

Paper objective. The objective of the article is substantiation of a complex of managerial decisions aimed at maximization of profits (minimization of losses) from investments in intellectual capital under conditions of risk.

Paper main body. The risk management process, including the process of management of risks of investments in intellectual capital, is performed using several steps: the qualitative analysis of risks; the quantitative estimation of risks; substantiation of risk management methods; organization of practical application of determined measures; control over execution of managerial decisions and estimation of results.

Each of these steps has peculiarities being inherent for risk management in investing in intellectual capital. In particular, the peculiarities include: a high level of indetermination concerning an essential amount of capital investments and expected profitability of projects; existence of specific risks being inherent only for investments in intellectual capital; an insufficient amount of complete, accurate, reliable and relevant information regarding numerous aspects of investment projects, which does not enable to widely use objective methods of quantitative estimation of risks and reduces reliability of received results;

impossibility of implementation of projects with a low degree of risk (although the majority of investments in intellectual capital have an enhanced degree of risk, termination of such investing is impossible: risk of inaction in this branch poses greater threats than risk of insufficiently successive actions).

Conclusions of the research. Management of risks in investing in intellectual capital has some peculiarities enabling enhancement of requirements for quality of respective managerial decisions. An attention to these peculiarities in the process of choice of a complex of methods of reaction for risks should conduce to maximization of profit (minimization of losses) in investing in intellectual capital of enterprises.

The main abstract of a paper

Abstract. The complex of actions on management of risks in investing in intellectual capital of enterprises is thoroughly and stepwise considered in the article. The article contains the classification of such risks and the comparative analysis of methods of their complex estimation. The peculiarities of application of the main methods of reaction for risks in investing in intellectual capital are characterized.

Key words: intellectual capital, economic risks, qualitative and quantitative analysis of risks, methods of reaction for risk.